

lichen Grossorganisationen eine Kunst, die von überlegener Warte aus gemeistert sein will.

Selbstverständlich ist es besser, einen hohen Lohn zu bekommen als einen niedrigen, vorausgesetzt, dass die Produktion infolge guter technischen Methoden, bester Organisation, strafte Verwaltung und genügenden Absatzes eine hohe Gesamtaubereute abwirft — aber nur dann Im Vergleich zu Amerika lebt das gesamte Europa über seine Verhältnisse Der Amerikaner als Typus, welchen Stande er auch immer angehoren mag, hat die geistige Einstellung eines selbstständigen Geschäftsmannes, der seine ökonomischen Quellen sparsam und auf lange Sicht hin verwaltet. Er weiss, dass kein anderer für ihn sorgt als er selbst. Der Deutsche, der auf das System mit Pensionsberechtigung, Wohnungsgeldzulage und Kindergeldzuschuss eingeschworen ist, scheint für die primitivsten ökonomischen Tatsachen blind geworden zu sein. Mit fanatischem Glaube hängt er an der Staatshilfe. Der Staat soll alles bewirken können, dabei kann er doch nur die Wirtschaft regulieren äusserlich, niemals aber von sich aus wirtschaftliche Leistungsquanten erzeugen.

(Henry Ford: „Washington kann mir mit seiner Gesetzen nicht helfen. Ich kann höchstens Washington helfen“). Der heutige Staat sitzt als Parasit auf der Wirtschaft mit einem Heer von Beamten, die so schwerfällig arbeiten, als gäbe es so etwas wie eine wissenschaftliche Betriebsorganisation nicht auf der Welt, und deren selbstsichere Ruhe in einem umgekehrt proportionalen Verhältnis zu ihren produktiven Leistungen steht. Die Wirtschaft, die sich vor der Flut unentzifferbarer Steuergesetze kaum noch retten kann, liegt in beständigem Kampfe mit dem eigenen Staat, der fast als ihr Gegner auftritt.....

Während man in Deutschland das alleinige Heil vom Staate erwartet, ist die Amerikanische Wirtschaft ein vollendetes Beispiel dafür, mit wie wenig „Staat“ man auskommen kann. Der Amerikanische Staat, wie er in praxi funktioniert, legt sich um die Wirtschaft wie ein gut und ungezwungen sitzendes Kleid, das sich den Strukturverhältnissen des Körpers möglichst anpasst. Amerikanismus ist höchste Ausprägung des ökonomischen Instinktes in allen Tatsachen des privaten und öffentlichen Lebens“.

In het verder verloop der beschouwing geeft de schrijver opnieuw van sociologisch begrip blijk als hij oog toont te hebben voor de beteekenis der bewegingen der Massa's.

Na den oorlog, zegt hij, hebben wij met geweldige veranderingen in de „seelische Einstellung“ der Massa's te doen, in het bijzonder van die deelen der menschheid, die op de een of andere wijs onder den invloed der westersche beschaving staan. Deze veranderingen strekken zich uit tot Afrika, China en Indië en betreffen in de eerste plaats een verschijnsel, dat men „Intellektualisering der Massen“ noemen kan. Men kan van een ontwaken der massa's spreken, welke tot een graad van ontwikkeling zijn gekomen, waarbij zij zich verzetten tegen de voogdij der hoogere klassen. Het peil der behoeften der arbeiders is gestegen. Zij vragen een grooter deel van het arbeidsproduct voor eigen verbruik, tengevolge waarvan er minder voor kapitaalvorming in de hand der bezittende klasse blijft, dat deze gedeeltelijk voor uitbreiding der industrie, gedeeltelijk voor luxe doeleinden gebruikte. Daar de stand der behoefte dier „bezittende klasse“ niet verminderd is, ontstaat er een manko, dat slechts door aanwending van nieuwe energie ter vermeerdering der productie kan worden aangevuld. Nu heeft echter het tegendeel plaats. In verhouding tot den tijd vóór den oorlog is de productiviteit in Europa verminderd. „Die Soziale

Bewegung kann so stark auftreten in einem Lande, dass überhaupt kein Kapital mehr frei wird für den Weiterausbau der Industrien, sodass das betreffende Land im Konkurrenzkampf mit anderen Ländern, in denen diese Faktoren nicht wirksam sind unterliegt.“

(Wordt vervolgd)

C. VERWEY

INTERNATIONAAL ACCOUNTANTSCONGRES 1926

DE LAATSTE WERKDAG

Vrijdagmorgen, om even 9 uur, werd de zitting heropend door den Heer *van Dien*, die het Voorzitterschap overdroeg aan den Heer *Coleman Andrews* van de American Society of Certified Public Accountants. Besproken werd het onderwerp:

„De opleiding voor het accountantsberoep“, waarover referaten waren ingediend door de Heeren Prof. *Dean John T. Madden* van de New Yorksche Universiteit, *E. E. Spicer* uit Londen en *W. H. Elles* uit Amsterdam.

Prof. *Dean John F. Madden* geeft in zijn referaat allereerst een historisch overzicht. In 1896 werd de eerste wet, regelende den titel van Certified Public Accountant in den Staat New-York aangenomen, waarna in de verschillende Staten successievelijk wetten werden aangenomen en ingevoerd, die in meerdere of mindere mate copieën zijn van de New-Yorksche Wet. Mr. *Madden* stelde voor de congressisten kleine boekjes beschikbaar, uitgegeven door de Universiteit van den Staat New-York, waarin de voornaamste wettelijke bepalingen betreffende de uitgifte van C. P. A. diploma's, de vereischte vóórontwikkeling en de tijd gedurende welke de candidaten in de praktijk werkzaam moeten zijn, zijn opgenomen; ook komt er een opsomming in voor van de wettelijke bepalingen, die in de overige staten geldig zijn.

Iedere staat heeft zijn eigen examencommissie, waarvan de leden door den Staat benoemd worden, en niet door de vakmensen. Er zijn twee groote vereenigingen, de oudste is het American Institute of Accountants, waarvan het lidmaatschap uitsluitend verkregen kan worden na een met goed gevolg afgelegd examen van deze vereeniging. Van de tweede vereeniging, The American Society of Certified Public Accountants, kunnen uitsluitend zij lid worden, die C. P. A. zijn.

In 1900 werd, op aandringen van de New York State Society of C. P. A., aan de New-York University the School of Commerce, Accounts and Finance georganiseerd. De leden van de vereeniging voelden dat het beroep in aanzien zou stijgen, indien de toekomstige leden mannen met universitaire opleiding zouden zijn. De eerste deken was *Charles Waldo Haskins*, lid van de Fa. *Haskins and Sells*.

De inleider noemde als voornaamste kwaal van de huidige opleiding in de V. S. het gebrek aan verband tusschen de examencommissies in de verschillende Staten en de scholen aan den eenen kant en de praktisch werkzaam zijnde accountants en hun opleiding aan den anderen kant.

Men kan van op de school gevormde mensen niet verwachten, dat ze in de praktijk onmiddellijk zelfstandig werk zullen kunnen doen, maar ze zullen na een korten tijd van aanpassing zich gemakkelijker in de praktijk kunnen bewegen. De inleider meent, dat de schoolopleiding alleen zeker niet voldoende is, maar dat daarbij moet komen praktisch werk onder leiding van een bekwaam accountant.

Allereerst bepleit de inleider een behoorlijke vóórontwikkeling, opdat de rapporten voorbeelden worden van helderheid en „good taste“. Voorts een uitgebreide kennis van economie, opdat behoorlijke bedrijfshuishoudkundige adviezen verstrekt

kunnen worden. De inleider bepleit de mogelijkheid de vele economische bijzonderheden, die de accountants regelmatig bij hunne contrôle onder de oogen krijgen, ten algemeenen nutte aan te wenden, zooals ook bij de medici met medische bijzonderheden geschiedt. Hieruit kan, hoe vreemd het ook thans moge klinken, een vermindering van risico in zaken voortspruiten, hetgeen de wereld slechts ten goede kan komen.

Meer en meer worden de banden tusschen het zakenleven en de Regeeringen nauwer aangetrokken; als voorbeelden noemt de inleider wetten betreffende den binnen- en buitenlandschen handel, inkomen- en winstbelastingen, het ingrijpen bij het vaststellen van prijzen etc. Ook zijn „Political science, public and private economy and history” onderwerpen die in de vooropleiding van den accountant moeten worden betrokken.

Formal instruction in production — factory managment, personnel administration both public and private, history and theory of banking, marketing methods and processes, grondige kennis van recht, elementaire kennis van chemie en natuurkunde; en uiteindelijk praktische vakkennis, zijn voor den modernen accountant noodzakelijk.

In een door de firma *Haskins and Sells* ter herinnering aan haar partner „*Charles Waldo Haskins*” uitgegeven boek, dat op aanvraag voor de congressisten aan het Secretariaat beschikbaar was, wordt het leven van dezen „pionier voor Accountancy” beschreven.

Vervolgens kreeg Mr. *E. E. Spicer* het woord.

Deze inleider ving, onder groote vroolijkheid van zijn toehoorders, aan met uiting te geven aan zijn bevreemding en tegelijkertijd aan zijn appreciatie, dat hem, als Engelschman, verzoekt was over „education” te spreken, omdat over 't algemeen in de wereld de meening heeft post gevat dat, indien er van education gesproken wordt, een Engelschman dient te zwijgen, daar hij op dat punt onwetend is en er andere naties in de wereld zijn, die zooveel meer het recht hebben over deze kwestie een meening uit te spreken dan de Engelsehe.

Vervolgens gaf de Heer *Spicer* zijn leedwezen er over te kennen, dat hij alleen in het Engelsch kon spreken, maar het is nu eenmaal zoo in Engeland, dat het nut van het leeren van vreemde talen niet werd ingezien; met die opvatting was de inleider het niet eens, omdat het een groote hinderpaal was voor internationale samenwerking. Wat de bedoeling is geweest van de Voorzienigheid om ons met dezen toren van Babel op te schepen, weet men niet, maar zijns inziens was het een „blunder of providence”. De spreker zou het gewenscht vinden, dat men zich van één taal bediende, en dat 't Nederlandsch die taal zou geweest zijn. (Hier interrumppeerde de Heer *van Dien*: dat zegt hij, omdat hij met een Hollandsche getrouwd is).

Oorspronkelijk meenden de accountants, die het Royal Charter gekregen hadden in 1880, dat deze titel voldoende bescherming zou geven om geen chartered accountants van de praktische uitoefening van 't beroep af te houden. Dit bleek een vergissing te zijn. In 1885 ontstond de Society, en de leden van deze vereniging hebben van den aanvang af hooge eischen voor de verkrijging van het lidmaatschap gesteld, en daardoor het beroep groote diensten bewezen.

De inleider acht het noodzakelijk om bij de accountants, evenals dit bij de juristen en de medici geschied is, tot specialisatie te komen. Als eersten stap zullen zich de verschillende partners van een firma zich ieder op bepaalde bedrijfstakken kunnen specialiseeren; op deze wijze zullen de accountants in de behoefte aan bedrijfseconomische voorlichting kunnen voldoen.

Na de in Engeland bestaande algemeene schooltoestanden te hebben besproken, komt de inleider tot een uiteenzetting van de opleiding van de assistenten en het instituut van „articled clerk”. De assistenten moeten zonder vergoeding van salaris

enkele jaren praktisch werkzaam zijn, hetgeen den inleider niet juist vóórkomt. Nu is de praktijk, dat de assistent reeds eenigen tijd op 't accountantskantoor werkzaam is, vóór hij zijn studie voor de examens aanvangt. Daardoor onttaardt het werk, dat hij in den aanvang doet, in mechanisch werk, omdat de assistent de beteekenis daarvan niet kent. De inleider bepleit gelijkzijdige theoretische en praktische opleiding.

Het kennen van minstens één vreemde taal is, met het oog op de uitbreiding van den internationalen handel, in de toekomst noodzakelijk.

Toezicht van het Institute of Chartered Accountants op de wijze, waarop de „articled clerk” practisch wordt opgeleid, acht de inleider gewenscht.

Met het oog op de groote verantwoordelijkheid, zou een zelfstandige uitoefening van het beroep onder den 25-jarigen leeftijd moeten worden verhinderd.

De inleider wil verder de assistentenverenigingen meer onder contrôle van het Institute brengen, en voorts de aansluiting en het deelnemen in het werk dezer verenigingen voor de assistenten verplichtend stellen.

Ook nadat de examens afgelegd zijn, moet de studie voortgaan, want dan beginnen de ondervinding en de praktische toepassing van de theoretische kennis van invloed te zijn.

De spreker vulde zijn referaat nog aan door te verklaren, dat z.i. een hooge moraal en ruime algemeene ontwikkeling noodzakelijk zijn voor een juiste uitoefening van het beroep.

Het is noodzakelijk, dat de leerboeken, die in de verschillende landen verschenen zijn, internationaal goed worden. Onder toezicht der congressisten verklaarde de Heer *Spicer*, dat hij van zijn kant alles wil doen om daaraan mede te werken en dat hij gaarne van de auteursrechten van zijn werken, afstand zal doen, indien de boeken door bevoegde vakgenooten in een andere taal worden uitgegeven.

De derde inleider, de Heer *W. H. Elles*, beschrijft in zijn referaat de opleiding en de exameneischen, zooals die door het Nederlandsch Instituut van Accountants zijn geregeld. Wij zullen hier niet verder over uitweiden, omdat deze stof den lezers van dit tijdschrift voldoende bekend zal zijn.

Bij de opleiding aan de Nederl. Handels Hoogeschool zou de Heer *Elles* practischen arbeid gedurende den studietijd wensche-lijk achten, evenals het geven van de colleges in de avonduren. Voort meende de Heer *Elles*, dat tijdens de studie jaren praktische arbeid verricht in het bedrijfsleven in het algemeen de voorkeur verdient boven den arbeid als assistent op een accountantskantoor.

De eerste debater was Prof. *Polak*, die zeide het met den Heer *Elles* niet eens te kunnen zijn. Spreker meende, dat hier geldt, met een kleine variatie op het bekende spreekwoord „to know the University is to love the University”. Wat Mr. *Goudekot* in zijn referaat op bl. 13 als mogelijkheid aanstipte is, gezien de uitgebreide economische voorstudie, die de huidige accountant nodig heeft, z.i. beslist noodzakelijk. Volgens Prof. *Polak* is de opleiding aan de Universiteit de eenig mogelijke, en hij meent dit ook uit het referaat van Prof. *Madden* als diens meening te hebben gelezen.

De Heer *A. S. Fedde* van het American Institute of Accountants wilde den indruk, die bij de congressisten gewekt is, alsof in Amerika de exameneischen en de examencommissies in de verschillende Staten sterk van elkaar afwijken, eenigszins wegnemen.

Het American Institute van Accountants heeft gelukkig door zijn invloed praktisch een nivelleering tot stand gebracht, zoodat in meerdere Staten de eischen gelijk zijn. Men is nog regelmatig in deze richting werkzaam en met succes.

Prof. *Eugen Schigul* uit Weenen bracht naar voren, dat er

feitelijk in Oostenrijk, waar de accountants zich pas sinds korten tijd georganiseerd hebben, nog alles te doen is, met het gevolg, dat men alles tegelijkertijd wil aanvatten. Spreker bracht hulde aan den Heer *Spicer* voor zijn referaat en hij hoopte dat in Oostenrijk de opleiding op de basis, zooals die door den Heer *Spicer* werd aangegeven, zal kunnen worden opgebouwd.

De Heer *B. S. Macpherson* vond de meer praktische opleiding, zooals die in Schotland is, te verkiezen boven die, welke door den Heer *Spicer* als het ideaal voor den Engelschen accountant was geschilderd. Zoolang hij invloed zou bezitten, zou hij er voor zorgen, dat de huidige Schotsche opleiding, die gebleken is in de praktijk te voldoen, gehandhaafd bleef.

Dr. *Paul Gerstner* gaf in telegramstijl een historisch overzicht van de opleiding in Duitschland. Tegenwoordig bestaat ook in Duitschland de aan de Hoogeschool opgeleide accountant. Men wil trachten de accountants na de opleiding aan een handelshoogeschool eenige jaren in de praktijk te zenden en ze daarna eindexamen laten afleggen.

De Hollandse inleider, de Heer *Elles*, kreeg van den Heer *Pimentel* het verwijt te hooren, dat hij niet voldoende de aandacht had gevestigd op het examenprogramma van de Organisatie dat, wat belastingrecht betreft, belangrijk van het programma van het Instituut afwijkt, en dat hij de assistentenorganisaties niet genoemd had.

De Heer *Abram Mey* vroeg den Heer *Spicer*, welke litteratuur in Engeland voor Bedrijfshuishoudkunde den assistenten wordt aanbevolen.

De Heer *Droganescu Brates* uit Boedapest vertelde, dat hij de eerste wettelijke regeling in Roemenië het eindexamen van de handelsschool verplichtend was gesteld, maar dat men thans verder was gegaan en eischt, dat de toekomstige accountants een Handelshoogeschool bezocht hebben. Voorts worden nog meerdere jaren praktijk ook geëischt.

Dr. *Schoep* uit Essen vertelde na de opsomming van Dr. *Gerstner*, nog eenige bijzonderheden van de Duitse opleiding. Thans worden de accountants beëdigd door de Kamers van Koophandel, die examens afnemen. Men tracht in de exameneischen van de verschillende Kamers zooveel mogelijk eenheid te brengen. De universitaire opleiding is uitsluitend in Leipzig.

De Voorzitter van den Nederl. Bond van Accountants, de Heer *N. de Kramer*, voelde zich verplicht eveneens een opmerking te maken. De Bond, zei hij, gaat uit van 't idee, dat de kwaliteit der assistenten gaat boven de kwantiteit. Daarom eischte de Bond voor zijn assistenten eindexamen 5 jar. H.B.S. Door deze voorafgaande selectie is het gehalte der leden zooveel hooger.

De Heer *Dupont* maakte nog enkele hoffelijke opmerkingen omtrent de voornamste plaats, die Nederland steeds op 't gebied der accountancy heeft ingenomen, en de heer *Katha* uit Praag noemde de eischen, die aan accountants in Tsjecho Slowakye gesteld werden. Wij vingden op, dat een leeftijd van 30 jaar en 5 jaren praktijk verlangd werden, maar over examens hoorden wij niets.

De Heer Prof. *Madden* deelde bij de repliek nog mede, dat een groot gedeelte van de leerlingen van de School of Commerce, Accounts and Finance 's avonds de lessen volgt en overdag praktisch werkzaam zijn.

Mr. *Spicer* antwoordde de Engelsche sprekers, dat z.i. wel is waar de praktische opleiding niet gemist kan worden, maar dat toch een wijziging in de exameneischen in den geest, zooals hij dat had aangegeven, z.i. een gebiedende eisch was om den accountant in de toekomst op zijn huidige plaats te kunnen handhaven. Den Heer *Mey* gaf hij ten antwoord, dat hij gaarne 's avonds na 't diner een boom met hem zou opzetten.

De Heer *Elles* meende tegenover Prof. *Polak* zijn meening omtrent de opleiding aan de Universiteit te moeten handhaven.

Daarna werd gepauseerd.

Na de pauze werd de voorzittersstoel ingenomen door den Heer *G. P. J. Hogeweg*, den Voorzitter van het Nederlandsch Instituut van Accountants.

Aan de orde was: De toenemende en afnemende meeropbrengst in verband met den kostprijs, waarover referaten waren ingediend door Prof. Dr. *N. J. Polak* uit Rotterdam, en Dr. *Th. M. Vogelstein* uit Berlijn.

De voorzitter las allereerst uit den stapel telegrammen, die binnengekomen was, twee telegrammen voor, die extra vermelding verdienden. Een was van Mr. *Pitt*, den Voorzitter van de Society of Incorporated Accountants and Auditors, die vanuit Capetown, waarheen hij zich voor zaken begeven had, zijn beste wenschen voor het welslagen van het Congres zond, en een van den Heer *L. Limpert*, die oorspronkelijk lid was geweest van het Uitvoerend Comité, maar die wegens ziekte zich genoodzaakt had gezien, zijn medewerking bij de verdere voorbereidingen te staken.

Bij afwezigheid van Dr. *Vogelstein* werd een korte inleiding op diens referaat door Prof. *Limpert* voorgelezen.

Reeds sinds *Adam Smith*, zegt Prof. V., is komen vast te staan, dat productie in het groot en een daarmede samen vallende arbeidsverdeling tot goedkoopere productie voert. Het is echter nog niet komen vast te staan of de arbeidsverdeling ook de bedrijven en zelfs de ondernemingen omvatten, en of dezelfde voordeelen ook in één groote onderneming of zelfs in een verticaal geëcentreerd bedrijf bereikt kunnen worden.

De vóór den oorlog in het bijzonder door Amerikaanse en Engelsche economen vastgestelde formule, die wij hieronder citeeren, acht Prof. *Vogelstein*, ondanks de vele veranderingen, die in het praktische bedrijfsleven in de laatste jaren zijn ingetreden, nog altijd van kracht. Deze formule luidt:

„Bei gleichbleibender Technik beruht aller zunehmende Ertrag auf einer Annäherung an die hoechste Proportionalitaet aller Produktionsfaktoren, auf der Ausnuetzung bisher im Ueberfluss vorhandener Kraefte und Stoffe durch Vermehrung der bisher unzureichend Zugefuehrt; aller abnehmende Ertrag geht auf steigende Disproportionalitaet zurueck. Das Optimum, das aber keinesweges nur ein Punkt, sondern eine lange Linie sein kann, ist die Proportionalitaet.”

Geheel los van elke nog in de toekomst mogelijke technische ontwikkeling staat voor den economisch denkenden mensch vast, dat bij iedere willekeurige technische productie-capaciteit van een bepaalde machine een productie boven een bepaald quantum met deze machine ondoelmatig of zelfs onmogelijk zal blijken te zijn.

Bij dit bepaalde quantum ligt derhalve de grens waarboven deze machine met een afnemende meeropbrengst zal produceeren. Ook een andere kant van het probleem, die van den algemeenen kostenfactor, moet echter mede er in betrokken worden, want deze kosten zullen bij een gestegen productie niet altijd in dezelfde verhouding medestijgen.

Vast staat dat, tenminste in Europa, een groot gedeelte van de industrie, zoowel technisch als „unternehmungsmacszig”, belangrijk beneden het optium blijft. In duizenden fabrieken wordt de kennis en de arbeid van de bedrijfsleiders niet ten volle aangewend.

Verder heeft in Duitschland de inflatietijd medegewerkt tot het samenvoegen van vele dergelijke ondernemingen, zonder dat tegelijkertijd rationalisering in de bedrijven en diensten (bedoeld wordt hier in de algemeene kosten) plaats vond. Prof. *Vogelstein* meent, dat het een verdienstelijk werk voor de accoun-

tants zou zijn om de cijfers van de verschillende industriën in meerdere landen, in verband met de grootte der bedrijven en ondernemingen naast elkaar te stellen, teneinde vast te stellen, waar in de verschillende industriën de algemeene kosten zeer sterk drukken en waar het bedrijfs- en ondernemingsoptimum ligt.

Zijn er dus aan den eenen kant vele bedrijven, die ieder op zich zelve beneden het optimum blijven en waarvan een tezamenvoeging beter zou zijn, aan den anderen kant kwam in den inflatietijd veel overdrijving voor; men denke aan Stinnes e.s.

In de groote ondernemingen komt men, boven een zekere grens, voor de noodzakelijkheid te staan een reeks organisatorische maatregelen te treffen, die veel beambtenwerk eischen en die met inspanning van alle krachten der Directie doorgevoerd moeten worden ten einde een overzicht over de zaken te behouden. Vele statistieken en conferenties met de verschillende leiders treden in de plaats van de normale overzichten en het directe contact met het bedrijf. Voorts neemt de onderlinge naijver der bedrijfsleiders afmetingen aan, die veelal remmend werken.

Daar waar de fabricatie van één product in verschillende fabrieken plaats vindt, terwijl één centrale verkoopafdeeling den verkoop bewerkstelligt, biedt de onderlinge vergelijkingsmogelijkheid der cijfers zooveel houvast, dat de bovengenoemde moeilijkheden vrij vlot kunnen worden overwonnen.

Indien het arbeidsveld van de verschillende ondernemingen verschillend is, en de finantieele resultaten op een gegeven moment sterk uitéénloopen, worden de moeilijkheden vrijwel onoverwinbaar, terwijl het geheel en al ondoenlijk wordt indien technische veranderingen een nieuwe oriëntering der verschillende ondernemingen noodzakelijk maken.

Hierin ziet Prof. *Vogelstein* de verklaring van de allerwege opkomende neiging om tegelijk met horizontale concentratie tot specialisatie te komen, en van de verticale concentratie en van het in één onderneming inbrengen van veel verschillende bedrijven af te zien. Wel kan het betrokken zijn bij veel geheel verschillende bedrijven het inzicht in het toekomstig verloop van de conjunctuur aanzienlijk verbreed, maar veelal zijn de nadeelen, die aan een dergelijk agglomeraat verbonden zijn, grooter dan de voordeelen. Beter is het te trachten die voordeelen toch te verkrijgen door het benoemen van knappe bankiers als commissarissen.

Dit alles neemt echter niet weg, dat een groote besparing van kosten door het benaderen van het optimum in vele bedrijven en ondernemingen mogelijk is.

(Wordt vervolgd).

L. POLAK

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. A. E. J. NYSINGH

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

HUUR EN KOOPRECHT

In een huurrecht heeft de huurder zich het recht bedongen het door hem gehuurde perceel gedurende den huurtijd te koop voor een bepaalden prijs. Vóór dat de huurder van dit kooprecht gebruik gemaakt, verkoopt de verhuurder het huis aan een ander en levert het huis door overschrijving van de acte in de openbare registers.

Vraag: kan de huurder het kooprecht, dat hij bij het huurrecht had bedongen, uitoefenen tegenover den nieuwen eige-

naar en is mitsdien deze tegenover den huurder tot verkoop gehouden?

Het spreekt van zelf, doch ter voorkoming van misverstand moge dit worden vooropgesteld dat, indien bovengemelde vraag ontkennend beantwoord moet worden, het beding voor den huurder daarom nog niet geheel zonder beteekenis zou zijn door het enkele feit van een verkoop met transport door den verhuurder, waaraan hij, huurder, part noch deel had. Hij zou zijn contractueel recht hebben behouden, zieh dus tot den verhuurder kunnen wenden om nakoming, en bij gebreke van dien schadevergoeding kunnen vorderen.

Intusschen, het is den huurder, die een kooprecht bedingt, niet te doen om schadevergoeding, doch om den eigendom van het gehuurde goed. Zijn belang brengt dus mede, dat het kooprecht niet door den verhuurder illusoir kan worden gemaakt.

Waar de verhuurder het goed niet meer kan leveren en den eigendom heeft verloren, moet men zieh afvragen of de huurder tegenover den nieuwen eigenaar recht heeft het gehuurde *van dezen* voor den in het huurrecht vastgelegden prijs te koop.

Ter beantwoording van deze vraag moet men zieh er allereerst rekenschap van geven, dat het recht, waarop de huurder zieh wil beroepen een recht is, dat hem bij overeenkomst is gegeven en wel bij overeenkomst tusschen hem en den verhuurder. Onze wet bepaalt uitdrukkelijk, gelijk ook in het Romeinsche recht, waarvan de beginselen ons recht grootendeels beheerschen, vaststand, dat overeenkomsten alleen van kracht zijn tusschen de partijen, zie artikel 1376 B. W., dat spreekt van „tusschen de handelende partijen”, en waar aan deze bepaling nog wordt toegevoegd: „Dezelve kunnen aan derden niet ten nadeele strekken; zij kunnen aan derden geen voordeel aanbrenge dan alleen in het geval voorzien bij artikel 1353 (het beding ten behoeve van een derde, hetwelk thans geen rol speelt).

Naast deze bepaling bevat het Burgerlijk Wetboek in artikel 1354 de bepaling, dat men wordt voorondersteld bedongen te hebben voor zieh zelve en voor zijne erfgenamen en rechtverkrigenden, ten ware het tegendeel uitdrukkelijk bepaald zij of uit den aard der overeenkomst mocht voortvloeien.

Vaststaat, de Hoge Raad heeft dit in 1905 aldus uitdrukkelijk beslist en is daar sedert niet meer op teruggekomen, dat dit artikel ten aanzien van het onderwerp, dat ons thans bezig houdt, niets meer bepaalt, dan dat op een rechtsopvolger overgaan de rechten, welke men voor zieh ten aanzien van de zaak heeft bedongen, niet de verplichtingen, welke men heeft op zieh genomen.

Toegepast op het geval dat ons thans bezig houdt, vinden wij, dat de nieuwe eigenaar is rechtsverkrigende van den verhuurder, immers hij heeft het perceel van dezen gekocht en ontleent aan hem zijn eigendomsrecht. Hij was bij de huurrechtsovereenkomst geen partij in den zin van artikel 1376 B.W.; deze was immers reeds aangegaan vóór dat hij eigenaar werd. Die huurrechtsovereenkomst zelve kan hem dus niet worden tegengeworpen, evenmin als de daarin voorkomende bedingen. Evenmin kan hem worden tegengeworpen, dat op hem als opvolger in den eigendom zouden zijn overgegaan de verplichtingen, welke de verhuurder ten aanzien van het perceel had op zieh genomen. Hij is wel rechtverkrigende, doch de verplichtingen gaan niet over.

Heeft de verkooper zieh geabonneerd op het regelmatig doen wasschen der ramen, den nieuwen eigenaar kan dat koud laten; heeft de verkooper zieh verbonden het huis te verkopen, de nieuwe eigenaar kan dat negeeren: de verbintenis om te verkopen ging immers niet op hem over. Mitsdien zou de nieuwe